

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys och fotoanalys av undertaks- och yttertaks-bräddor i Marby gamla kyrka, Jämtland

Hansson, Anton; Linderson, Hans

2023

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Hansson, A., & Linderson, H. (2023). *Dendrokronologisk analys och fotoanalys av undertaks- och yttertaks-bräddor i Marby gamla kyrka, Jämtland*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2023:36). Lund University.

Total number of authors:
2

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

07 Maj 2023

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2023:37
Anton Hansson & Hans Linderson
DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV FYND FRÅN RANSBERGS
KYRKAS VIND, VÄSTERGÖTLAND

Uppdragsgivare: Västergötlands museum, Box 253, 532 23 Skara. (kontaktperson: Robin Gullbrandsson, robin.gullbrandsson@vgmuseum.se)

Område: Tibro **Prov nr:** 16248-16252 **Antal skivor:** 5

Dendrokronologiskt objekt: Laggkärll (16248-16249), Taktrobrädor (16250-16252)

Resultat:

Dendro nr:	Provnr;	Trädslag	Antal år (2 radier om ej annat anges)	Splint (Sp) Bark (B) Vankant (W)	Datering av yttersta årsring i provet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalvåret)	Kommentarer (mer vågat datering inom parantes)
16248	1; lagg 1	Gran	78; 1	Ej W	(1549)		(E 1549)
16249	2; lagg 2	Gran	64; 1	Ej W	Ej datering		
16250	3; taktro 1	Tall	67	Sp 44, Ej W	(1835)		(1835-1866)
16251	4; taktro 2	Tall	110	Sp 40, Ej W	1822	1842-1882	
16252	5; taktro 3	Tall	126	Sp 72, Ej W	1834	1834-1862	

Kommentarer till ovanstående resultattabell

De två laggkärll, prov 16248-16249, av gran har ej att med säkerhet gått att datera. Ett mer vågat dateringsförslag för prov 16248 på avverkning efter 1549 fås mot en regional jämtländsk kronologi. Om detta är korrekt bör virket ha avverkats någon gång mellan 1549-1650.

Två av tre taktrobrädor har säkert daterats. Prov 16251 och 16252 har avverkats någon gång **1842-1862** om ett gemensamt fällningsår förutsätts. Prov 16250 kan vara samtida (vågat dateringsförslag på avverkning någon gång 1835-1866), men en säker datering kan ej fastställas.

Taktrovirket korrelerar bäst mot referenskronologier från **Östergötland och norra Småland**. Den höga inbördes korrelationen mellan prov 16251-16252 tyder på att dessa är hämtade från samma skogsområde.

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten. Anges sp=0 menas splinten observeras utanför ytterst/yngsta årsring men årsringen är inte inmätt eftersom den inte är komplett.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

Vid extern kommunikation av resultaten i den här rapporten önskas omnämnande av laboratoriet.

Vid referens till rapporten: *Hansson, A. & Linderson, H. 2023. Dendrokronologisk analys av fynd från Ransbergs kyrkas vind, Västergötland. Nationella laboratoriet för vedanatomi och dendrokronologi rapport 2023:37. Lund: Lunds universitet.*